

Fase 2: Opsamling på rådgivernes arbejde i staldskoler	Ansvarlig	SANC
	Oprettet	16-12-2019
	Side	1 af 6
Projekt: 4278 Bedre velfærd hos økologiske malkekøer gennem aktiv brug af eksisterende data		

STØTTET AF

## Mælkeafgiftsfonden

### Opsøgende indsats til økologiske besætninger for at implementere viden fra fase 1

Tidligere i projektet, har 20 mælkeproducenter arbejdet med indsatsområder ud fra udskriften Velfærdsnøgletal fra DMS Dyreregistrering. Mælkeproducenterne sagde til workshoppen bagefter, at de meget gerne ville have haft, at emnet 'dyrevelfærd' også var blevet diskuteret overordnet set, som supplement til de konkrete faglige indsatsområder, der blev udpeget og lavet handlingsplaner for.

Mælkeproducenternes holdning var, at det er særlig vigtigt for økologerne at være meget bevidste om, hvordan man kan skabe velfærdsforbedringer i mælkeproduktionen, og det kræver også at man diskuterer holdninger til dyrevelfærd i et bredere perspektiv.

Med udgangspunkt i workshoppen med deltagerne fra første projektår, stod det derfor klart at der var brug for en justering af den opsøgende indsats til økologiske besætninger i 2019. Som de øvrige dokumenter fra projektets afrapportering viser, deltog 4 økologirådgivere i et møde, hvor et materiale til brug i staldskolerne blev gennemgået. De 4 rådgivere skulle hver især afvikle et møde i en staldskole med økologiske mælkeproducenter, og på baggrund af projektmaterialet sætte dyrevelfærd på dagsordenen – både overordnet set og i forhold til konkrete tiltag i de deltagende besætninger. Efter afvikling af mødet i staldskolen skulle de 4 rådgivere skrive en lille artikel til et lokalt nyhedsbrev eller lignende, for at bidrage til at implementere viden fra fase 1.

#### Afvikling af møder i staldskolerne

Gennem møder i staldskoler/erfagrunder har 25 landmænd deltaget i diskussionen og sat dyrevelfærd på dagsordenen. Via formidling af erfaringer og konklusioner fra møderne, gennem artikler, har rådgiverne bidraget til, at den opsøgende indsats er nået bredt ud til økologiske mælkeproducenter. De emner, der fremgår af nedenstående, refererer til dokumentet 'Fase II\_Materiale\_staldskoler210819' i afrapporteringen.

#### **Rådgiver 1**

Staldskole blev afholdt d. 8. oktober; erfagruppe med 8 driftsledere i gruppen.

Der blev arbejdet med emnerne 1A + 1C + 2A

#### **Rådgiver 2**

Staldskole blev afholdt d. 17. oktober 2019 med 5 deltagere i gruppen.

Der blev arbejdet med emnerne 1A + 1C + 2A.

#### **Rådgiver 3**

Staldskole blev afholdt d. 4. december 2019 med 7 deltagere i gruppen.

Der blev arbejdet med emnerne 1A, 1B, 1 D og 2A (celletal). Til øvelse 2 A blev også anvendt DMS udskrifter for yversundhed mv.

#### **Rådgiver 4**

Staldskole blev afholdt d. 17. oktober 2019 med 5 deltagere i gruppen.

Der blev arbejdet med emnerne 1A + 1C + 2A.

### Eksempel på resultat af diskussion af emnerne

Et godt staldsystem kan være en forudsætning for god dyrevelfærd, men er imidlertid ikke en garanti.

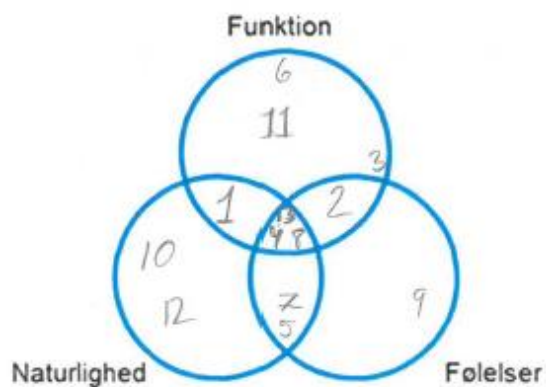
Dyrenes velfærd er i høj grad bestemt af, hvordan den daglige fodring, pasning, overvågning og håndtering bliver gennemført.

- Hvis man lægger vægt på biologisk funktion, vil tegn på, at dyret er sundt, trives, og er reproduktivt, være vigtige
- Stor vægt på dyrets følelser betyder, at man lægger vægt på, at dyret ikke oplever smerte og ubehag
- Endelig kan man lægge vægt på dyrets mulighed for at leve så naturligt et liv, som muligt

En af øvelserne i materialet, gik ud på at deltagerne skulle diskutere en række elementer i forhold til dyrenes funktion, naturlighed og følelser. Nedenfor ses konklusionen fra den ene gruppe landmænd:

**ØVELSE 1A:**  
Diskuter hvordan nedenstående elementer påvirker dyrevelfærden og placer numrene i de 3 cirkler –

1. Lav mælkeydelse
2. Halvhed
3. Studning
4. Smertefulde sygdomme
5. 0-afgræsning
6. Lav reproduktionseffektivitet
7. Frygt
8. Nedsat social kontakt til andre kreaturer
9. Ko-kalv adskillelse
10. Enkeltopstaldning af kalve
11. Nedsat foderoptagelse
12. Manglende horn (ikke selve afhørningen og afhelingsperioden)
13. Dårlig liggekomfort



Modificeret efter Fraser et al., 1997

### Artiklerne

De 4 rådgivere har skrevet hver en artikel på baggrund af det møde de holdt i staldskolen/erfagruppen.

På de efterfølgende sider ses de 4 artikler, som desuden er bragt i lokale nyhedsbreve eller lignende.

# Velfærd på dagsordenen

10. oktober 2019 af: [Birgitte Kjemtrup Høyer](mailto:bmhk@oerd.dk), [bmhk@oerd.dk](mailto:bmhk@oerd.dk), tlf. 40 91 30 75

**Hvad er velfærd egentlig? Hvordan ser vi det, som landmænd, som rådgivere, som forbruger? I denne uge har jeg haft diskussionen i min erfagruppe. Selve diskussionen blev understøttet af materiale udviklet i projekt "Bedre velfærd hos økologiske malkekøer gennem aktivt brug af eksisterende data", støttet af Mælkeafgiftsfonden.**

STØTTET AF

**Mælke**afgiftsfonden

Med udgangspunkt i tre hovedemner: funktion, naturlighed og følelser, har deltagerne vurderet på udvalgte punkter, hvordan disse påvirker koen. Kun tre af de opstillede punkter vurderes således som de mest påvirkende indenfor både funktion, naturlighed og følelser, da disse tre spiller ind i alle tre hovedemner. Det drejer sig om smertefulde sygdomme, nedsat social kontakt med andre kreaturer og dårlig liggekomfort, mens et noget så højaktuelt emne som ko og kalv sammen kun vurderes, i denne erfagruppe, til at have indvirkning på følelser.

Der er ingen tvivl om at gruppen går meget op i at deres dyr skal have det godt, være sunde og raske, og så ellers producere på tilfredsstillende vis. Ud fra dette betyder det således en del, at man selvfølgelig holder fortsat fokus på at dyrene ikke bliver isoleret, har god liggekomfort til rådighed, og at sygdomme undgås. Det blev til følgende indsatsområde hos værtsbesætningen: Antallet af ukomplette malkninger, og medfølgende yverbetændelser skal ned gennem følgende handlinger:

- Fluebekæmpelse skal opjusteres
  - o Der skal muges i dybstrøelsen hos goldkøerne lige bag ved robotterne senest hver 10. dag
  - o Dybstrøelsen skal strøs med hydratkalk
  - o Dyrslægen skal ind over, tjekke for om der kan være fluestik involveret
- Fodringen af goldkøerne skal opjusteres
  - o Der skal kigges på energitildeling
  - o Der skal kigges på sammensætning af fodermidler, så alle mineraler spiller rigtigt sammen.

Gennem disse tiltag forventes det således at dyrene på fornuftig vis kan indgå i flokken, uden at blive presset på hverken naturlighed, følelser eller funktion.

Birgitte Kjemtrup Høyer, ØkologiRådgivning Danmark.

## **Bedre velfærd hos økologiske malkekøer**

*Af Anna-Sofie Kjærsgaard, vestjysk*

Velfærd er på dagsordenen både hos både forbruger og landmænd. Økologi er for den bevidste forbruger lig med høj dyrevelfærd, men økologerne har ikke patent på dyrevelfærd. Sundhed og velfærd giver effektive dyr uanset produktionsform, derfor er det både en god fortælling og en god forretning. Når forbrugerne vælger kød med et *dyrevelfærds*mærke, kan de være med til at skabe bedre dyrevelfærd for flere danske landbrugsdyr. Det statslige dyrevelfærds mærke stiller nemlig krav til dyrevelfærden, der er væsentligt strengere end dansk og europæisk lovgivning. Efter nytår bliver ordningen udvidet til også at omfatte mælk og mejeriprodukter. Mærket er ikke et økologisk.

### **Velfærd på dagsordenen – hvad mener landmanden?**

Velfærd er ofte det ord, som forbrugeren knytter til økologikonceptet. Men hvad mener landmanden? Vi har drøftet begrebet velfærd i en økologisk erfagruppe med det formål at sætte ord på, hvad økologiske mælkeproducenter selv forstår ved velfærd? Og hvor kan den økologiske produktion gøre det endnu bedre?

### **Funktion – naturlighed – følelser**

Vi bad 9 økologiske mælkeproducenter forholde sig til ovennævnte begreber i forhold til velfærd. Og det var virkelig en svær øvelse! For det hele hænger jo sammen. Der blev bl.a. diskuteret lav mælkeydelse, halvhed, socialt kontakt til andre kreaturer, ko-kalv-adskillelse m.m. og disse punkter skulle placeres i forhold til, hvordan det påvirker dyrets velfærd i forhold til funktion, naturlighed og følelser. Essensen af diskussionen var en fællesmængde af funktion, naturlighed og følelser – så blev vi klogere?

### **Mælkeproducenternes konkrete budskaber**

De helt konkrete budskaber fra de 9 økologiske mælkeproducenter var:

- Nul tolerance mht. klovsundhed – fire sunde klove er altafgørende for høj sundhed og velfærd – både når dyrene er på stald og på græs:
  - o Når køerne er ude skal de undgå at træde på sten
  - o Sørg for nogle gode driveveje til køerne
  - o Klovsbeskær ofte
- Involver dine medarbejdere – sæt en etisk standard for, hvordan dyrene skal passes. Sæt medarbejderne ind i dine mål og standarder. De flytter nemlig noget! Brug gerne billeder – gør det visuelt.
- Gør din besætning mindre sårbar – minimer indkøb af dyr for at undgå smitterisiko.
- Brug dine nøgletal effektivitet – der er masser af dem.

## Fokus på velfærd i erfagruppen

Kirstine Flintholm Jørgensen, LMO Økologi

SEGES har i et projekt sat øget velfærd hos økologiske malkekøer på dagsordenen og opgaven har blandt andet lydt på at diskutere velfærd i en erfagruppe med økologiske mælkeproducenterne. Her i LMO Økologi har vi netop taget emnet op ved seneste erfagruppemøde. Velfærd kan jo være et lidt svært begreb at definere og hvordan vurderer vi, om det vi gør, er godt for dyrene?

Nogle af de ting vi bruger til at vurdere velfærden, er de ting vi har tal på, som er relateret til hvordan dyrene vokser eller producerer mælk og hvor reproduktive de er og hvor mange der eventuelt dør. Og det er nogle gode målbare parametre, hvor vi antager at disse ting kun er i top, når dyrene har det godt. Men velfærd kan også betragtes ud fra om dyrene har mulighed for at opfylde deres naturlige behov og om de lever et liv uden fx smerte, frygt og stress.

### Have øje for det

I erfagruppen er der enighed om at dyrenes rammer er vigtige, så de kan udføre deres naturlige adfærd og har mulighed for at bevæge sig og ligge bekvemt- her nævnes bl.a. at køerne foretrækker sand i sengene og det ofte også giver et løft i ydelsen, men at det flere steder ikke er muligt at etablere uden betydelige omkostninger til at ændre eksisterende staldsystemer. Noget godt foder, der passer til dyrenes behov og et fornuftigt huld er også forudsætning for god velfærd. Her fremhæves det hvor vigtigt det er at de ansatte medarbejdere har øje for det. Det vil sige er gode til at observere dyrene, hvordan de ser ud, bevæger sig rundt og om adfærden er ændret. Der kan være stor forskel på hvor gode medarbejdernes forudsætninger for at observere dyrene, er. Og selv om rammerne er perfekte, så er det i sidste ende, dem der passer dyrene, som gør en stor forskel i forhold til dyrenes velfærd.

### Afgræsning er vigtigt for velfærden

Rammer for økologisk mælkeproduktion er ikke så forskellige for den konventionelle gren, men afgræsning om sommeren er et punkt som økologerne skal opfylde. Til spørgsmålet om afgræsning er vigtigt for velfærden er der rungende enighed om at det betyder rigtig meget. Men tingene er ikke sort/hvidt for det handler igen om management og de forhold, der er. Som én i gruppen forklarer det ganske fint, så er køerne jo rigtige glade for at komme ud på græs om foråret, og det er tydeligt at de nyder det, men de er ligeså glade for at komme ind på stald igen om efteråret, hvor oprådt og mudrede marker er svære at undgå. Og det er også vigtigt at dyrene kan komme i skygge på de varmeste sommerdage- så hellere have dem på stald midt på dagen, hvor de så er ude tidligere om morgenen.

### Ko-kalv sammen?

Der er for tiden stor debat om velfærd hos husdyr generelt. For eksempel diskuteres det om ko og kalv skal kunne gå længere tid sammen. Det er ikke en model, der falder erfagruppen først for, da de udtrykker en stor bekymring for håndteringen af dyrene og måske især også i forhold til smitterisikoen ved at have koen ved kalven længere tid. De mener derfor ikke at det bør være et krav til økologerne fremadrettet.

STØTTET AF

**Mælkeafgiftsfonden**

## Bedre velfærd hos økologiske malkekøer

v/ Karsten Jensen, Sagro Kvæg

### Dyrevelfærd — et varmt emne i tiden

Der pågår løbende en debat omkring dyrevelfærd, ikke mindst dyrevelfærd i økologisk produktion.

Hvad forstås ved dyrevelfærd? Og hvad er velfærd for dyret?

En lokal staldskolegruppe, bestående af 5 landmænd og 3 af deres medhjælpere tog emnet op ved et staldskolemøde for nyligt.

En række udsagn blev sat i forhold til dyrets biologiske funktion (er dyret sundt og trives), dyrets følelser (smerte og ubehag) og endelig dyrets muligheder for at leve så naturligt et liv som muligt.

Når vi for eksempel tager kalven fra koen 1 døgn efter fødsel, kan det påvirke funktion (at kalven trives) og følelser (smerte hos både ko og kalv i forbindelse med adskillelse). Og det er heller ikke naturligt for ko og kalv at de adskilles 1 døgn efter fødsel.

### Hvad kan vi gøre for at bedre dyrevelfærden i vores mælkeproduktion?

Der var enighed om i gruppen, at det er vigtigt ikke at "menneskeliggøre" vores husdyr. Relationen dyr-menneske er vigtigt at få skabt. Så der skal være tid og plads til prægning af kalven hurtig efter fødsel.

Der kan være store praktiske problemer med at skaffe plads til at ko og kalv skal gå sammen i længere tid. Men er det muligt, var der enighed om at det kunne være godt for kalven at den blev hos moren i nogle dage efter fødsel.

### For højt celletal — kan det have relation til dyrevelfærd?

Et af de problemer gruppen fandt frem til sammen med værten, var forhøjet celletal hos malkekøerne på den bedrift vi besøgte.

Efter en livlig diskussion, var der enighed om at forbedring af dyrevelfærd for køerne kunne være med til at sænke celletallet.

Sænkning af belægningsgraden, ved evt. etablering af udeareal i tilknytning til stalden, så dyrene frit kan gå ud og ind hele døgnet, vil sænke dyrenes stres niveau, og dermed øge sundhedstilstanden.

Opsætning af et ekstra drikkekar, giver dyrene bedre mulighed for at få dækket deres væske behov, når de har lyst til at drikke.

En ændring af drivveje i forbindelse med malkning, så køerne går direkte ud til frisk foder på foderbordet efter malkning. Det giver en mere naturlig rytme for køerne. De går fra malkning til at æde foder på foderbordet. Pattekanalen får tid til at lukke sig inden koen går hen for at lægge sig i sengebåsen. Hvis koen går direkte hen for at lægge sig efter malkning er der større risiko for indtrængning af bakterier i yveret.

Så deltagerne kunne sagtens finde frem til at forbedring af dyrevelfærd kan løse problemer i den daglige produktion.

Værten vil følge op på og igangsætte de foreslåede tiltag.

### Hvordan bliver vi bedre til at ha' fokus på dyrevelfærd i dagligdagen?

Ud fra snakken i gruppen, var der enighed om at vi sagtens kan blive bedre omkring dyrevelfærd. Og at det er vigtigt løbende at udvikle og forbedre dyrevelfærden i den økologiske produktion.

På spørgsmålet om hvad de ville gøre omkring dyrevelfærd, hvis økonomien i mælkeproduktionen blev kraftigt forbedret (+ 50 øre pr kg mælk), lød svarene entydigt: Mere plads til dyrene. Det gælder både kalve, kvier og køer (ikke mindst kælvningsfaciliteter).

Landmænd og medhjælpere var enige om vigtigheden af at være opmærksom på dyrevelfærd i dagligdagen.

- Rolig omgang med dyrene
- Flyt altid dyrene mindst 2 og 2 sammen, så de ikke kommer til at føle sig alene.
- Hold øje med steder i stalden der kan give skader på dyrene (og få det elimineret).